

Bogdan Iancu

Continuitate și ruptură în constituționalismul românesc

De la Regulamentele Organice și până în prezent

Cuprins

Introducere	1
§1. Emancipare prin constituție	1
§2. Continuitate și ruptură în modernizare: constituția normativă, constituția materială și teoriile „doagelor lustruite”	4
§3. Cronologie, structură, limitări	8

Capitolul I. Iluminismul în Principate: de la „politograme” la Statutul Dezvoltător al Convenției de la Paris	12
§1. Iluminismul în Principate	12
§2. „Pentru ce el și nu eu?": Iluminismul în Principate	15
§3. Progres și regres sub Regulamente	24
§4. „Sofisma comunistă” și „autoritarismul” lui Cuza: de la Regulamente la Statutul Dezvoltător	30
4.1. Proiecte de reformă: de la Proclamația de la Islaz la Războiul Crimeii	30
§5. De la Convenția de la Paris la Statutul Dezvoltător	35
§6. De la Convenție la Statut: între „Țara legală” și „autoritarismul lui Cuza”	40
6.1. Regimul Convențional	40
6.2. Statutul Dezvoltător al Convenției de la Paris	44

Capitolul al II-lea. Constituția din 1866 (1866-1917):**boierii mari, boierii mici și constituția normativă _____ 48**

- §1. Votul cenzitar: „numărul și rațiunea” în construcția corpului politic _____ 48
- §2. Dezbaterile Constituyentei _____ 52
- 2.1. Numărul și rațiunea: art. 7 _____ 52
- 2.2. Numărul și rațiunea: „boieri mici” și „boieri mari” _____ 62
- §3. *Pouvoir neutre*: rolul regelui sub Constituția de la 1866 _____ 70
- §4. „Haină fără trup”? : formă și fond sub imperiul Constituției de la 1866 _____ 83

Capitolul al III-lea. *La Belle Époque*:**România Mare sub Constituția de la 1923 _____ 90**

- §1. România Mare, ruptură și continuitate _____ 90
- 1.1. Discontinuități _____ 93
- 1.2. Dependențe de cale _____ 98
- §2. Constituția de la 1923: contextul și procesul de adoptare _____ 103
- 2.1. Anteproiectele de Constituție: viziuni alternative _____ 105
- 2.1.1. Proiectul Berariu _____ 107
- 2.1.2. Metamorfozele autonomismului ardelean: Boilă 1 și Boilă 2 _____ 108
- 2.1.3. Poporanismul *common law*. Anteproiectul Stere _____ 112
- §3. „Constituția PNL” _____ 123
- §4. Legea electorală din 1926: ...cu reprezentarea minorității _____ 132

§5. Drumul către „dictatura regală”: rolul regelui sub Constituția din 1923 _____	148
§6. Concluzii. Ce rămâne din Constituția de la 1923? _____	164

**Capitolul al IV-lea. Constituția din 1991,
origini: continuități și rupturi în postcomunism _____ 166**

§1. „Postcomunism”: comunism, pre-comunism, anticomunism și constituționalizare _____	166
1.1. Comunism și elite profesionale _____	166
1.2. Constituția și (post)comunismul _____	169
1.3. Constituția din 1991 și pre-comunismul _____	175
§2. Un nou început? De la Decretul-lege nr. 92/1990 la Constituție _____	179
2.1. Dependența de cale și deciziile fundamentale ale constituantului român _____	179
2.2. Trei corpuri ale Constituției _____	181
2.3. Alegeri structurale, dependențe de cale și crize constituționale _____	188
2.3.1 Semiprezidențialism: executivul dual _____	188
2.3.2. Bicameralism _____	190

**Capitolul al V-lea. Evoluții, 2003-2024:
europenizare, anticorupție, identitate _____ 195**

§1. <i>Glissando</i> : noi contexte, noi concepte, noi soluții _____	195
1.1. <i>Glissando</i> I: Periferie și constituționalizare în dublu sens _____	199
1.2. <i>Glissando</i> II. Tranziții definiționale _____	205

§2. Revizuirea din 2003: „euro-amendamentele” și „momentul constituțional” _____	209
2.1. Determinări exogene: euro-revizuire explicită și implicită _____	212
2.2. Modificări endogene I: semiprezidențialism, bicameralism _____	214
2.3. Modificări endogene II: CCR și constituționalizarea dreptului românesc _____	217
§3. Corupția și anticorupția: epoca „statului de drept” _____	224
3.1. Ruptură: anticorupție și „stat de drept”, risc și normativitate _____	226
3.2. Autonomizare instituțională: continuitate și ruptură _____	233
3.2.1. Autonomizarea sistemului judiciar, rolul procurorilor _____	233
3.2.2. Cooperare inter-instituțională și „securitizarea anticorupției”: „lustrații”, arhiva SIPA, protocoale _____	236
3.2.3. Justiția între lustrații și reforme _____	240
3.2.4. Arhiva SIPA între proiecte și proiecții _____	247
3.2.5. Protocoale _____	249
3.2.6. Constituția formală și constituția materială în perioada anticorupției _____	256
§4. „Identitatea constituțională națională”: apogeul și declinul campaniei anticorupție _____	261
4.1. Ce este „identitatea constituțională”? _____	261
4.2. Identitate constituțională și europenizare _____	266
4.3. Identitate constituțională și europenizare în Europa Centrală și de Est _____	274

4.4. CCR și „identitatea constituțională națională”	279
§5. Concluzie: retragerea mareei	285
Capitolul al VI-lea. Tranziții, 2024-2025:	
etapa „democrației militante”	293
§1. Introducere: „democrația militantă” ca oximoron juridico-politic	293
§2. „Lecția Weimarului” și democrația militantă	296
§3. Democrația militantă individuală în România	305
3.1. Democrația militantă individuală: concept	305
3.2. Democrația militantă individuală în România: inovații și tranziții	307
3.3. Democrația militantă: apogeu	310
3.4. Militantism individual: epilog, tranziții, universalism	313
§4. „Identități constituționale”?: europenizare și militantism	316
§5. Concluzii	321
Capitolul al VII-lea. Concluzii. Constituția și constituționalismul, între nihilism și solipsism	323
§1. Modernizare prin Constituție: migrația constituționalismului de la centre spre periferii	323
§2. La ce e bună o Constituție? Mit și mistificare	328
§3. La ce au servit constituționalismul și constituțiile în România? Continuitate și ruptură de la „politograme” și până în prezent	335
Bibliografie	343